

AİLELERİN ÇOCUK BAHÇELERİNE VE ÇOCUK BAHÇELERİNDEKİ MATERYALLERE BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ

Ebru DERETARLA GÜL *

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, oyun bahçelerinde yer alan materyallerin, oyun alanlarının büyüklüğünün, oyun alanlarının ve materyallerinin güvenlik vb. özelliklerinin, 3-6 yaş aralığında çocukları olan anne babalar tarafından değerlendirilerek oyun alanları ile ilgili yaşadıkları sorunların incelenmesidir. Araştırma örneklemini Adana il merkezinde yaşayan, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 yaş aralığında çocuğu olan anne ve babalar oluşturmaktadır. Araştırmaya 100 anne ve 39 baba olmak üzere toplam 139 ebeveyn gönüllü olarak katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. İki bölümden oluşan anket formunun birinci bölümünde araştırmaya katılan ebeveynlerin kişisel bilgileri, ikinci bölümde ise çocuklarının oyun bahçelerinden yararlanma durumları, yaşadıkları sorunlar ve beklentilerinin değerlendirilmesine yönelik sorular yer almaktadır.

Ebeveynlerden alınan anket formlarının değerlendirilmesi için yapılan yüzde frekans analizi sonucunda, örnekleme yer alan ebeveynlerin %48.2'si çocukları ile haftada bir-iki gün oyun parklarına gittikleri, %48.9'unun bir saate yakın oyun parkında kaldıkları görülmektedir. Ebeveynler daha çok zaman bulduklarında çocuklarını farklı bir oyun parkına götürdüklerini (%38.8), oyun parklarında çoğunlukla salıncak (%100.0), kaydırak (%97.1) ve tahterevalli (%91.3) bulunduğunu ve %59.7'si de oyun parklarında oturmak ve oynamak için gölge alanların bulunduğunu ifade etmektedirler. Ebeveynler park seçiminde öncelikle parkın evlerine yakınlığına (%37.4) ve güvenli bir yerde olmasına (%36.6) dikkat ettiklerini belirtmektedirler. Ailelere parklarda yaşanan kazaların nedenlerine ilişkin düşünceleri sorulduğunda aileler kazaların çoğunlukla "çocukların dikkatsizliği", "oyun aletlerinin güvenli olmamasından" ve "ailelerin ilgisizliğinden" kaynaklandığını belirtmektedirler. Ailelerin oyun parkları ile ilgili beklentileri sorulduğunda, aileler oyun parklarında bol çeşitte ve güvenli materyallerin olmasını, bu materyallerin çocukların yaşlarına uygun olarak planlanmasını ve düzenlenmesini ayrıca oyun parklarında güvenlik görevlilerinin bulunmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler : Çocuk Bahçeleri, Oyun Alanları, 3-6 Yaş Çocuklar

ABSTRACT

The purpose of this study is to investigate the problems that parents with children between 3 and 6 years old have about the characteristics of playgrounds such as the quality of the materials, the size and the safety of playgrounds. The sample of the

*Yrd. Doç. Dr. Ebru DERETARLA GÜL ,Çukurova Üniversitesi Eğitim Fak. İlköğretim Böl. ,Okulöncesi Öğrt. Adana/Türkiye ,ebrudere@cu.edu.tr

study consists of parents with children between 3 and 6-year-old who attend a pre-school institution in the city center of Adana. 139 participants -100 mothers and 39 fathers- participated in this study voluntarily. An inventory form designed by the researcher was used as a data collection tool. The inventory comprised of two parts. In the first part of the inventory, there was personal information of the participant parents and in the second part of the inventory, there were some questions intended for determining to what extent these parents' children get benefit of playgrounds and the problems that parents encounter and their expectations from playgrounds.

The analysis based on the frequency proportions of the inventories showed that 48.2 % of the parents went to playgrounds with their children one or two days a week, 48.9 % of them spent nearly one hour in playgrounds. The parents stated that they take their children to different playgrounds when they have more time (38.8 %), there are mostly swings (100.0 %), slides (97.1 %) and seesaws (91.3 %) in those playgrounds. 59.7 % of the parents indicated that there are shades in playgrounds. The parents expressed that they take the closeness of the playground (37.4 %) and being located in a safe environment (36.6) into consideration while choosing a playground. When the parents were asked about the reasons of the accidents which happened in playgrounds, they expressed that the accidents mostly caused from "the carelessness of the children", "unsafe playground materials" and "indifference of the parents". When the expectations of the parents were investigated, it was seen that they wanted a great variety and safety in playground materials. In addition, they expect that these materials are appropriately planned and designed for the age range of the children and there should be security guards in parks.

Key Words: *Playgrounds, Playground,, 3- 6 Year-old Children*

Giriş

Oyun, çocukların pek çok gelişim alanını destekleyen önemli bir araçtır. Erken çocukluk döneminde çocuk oyun yoluyla pek çok bilgi ve beceri kazanır.

Tarih boyunca filozoflar çocuğun oyun oynamasının öğrenme tecrübelerinin bir parçası olduğunu vurgulamış, çocukluk- oyun - eğitim arasında bir ilişki olduğu belirtilmişlerdir. Geçmişte oyun, bazen eğitim ile uyumlu, bazen de farklı olarak değerlendirilmiştir. Günümüzde ise yetişkinler oyunun çocuk ve yetişkinlerin yaşamındaki önemini anlamaya başlamışlardır (Johnson, Christie and Wardle, 2005).

Çocuk için oyun, oldukça ciddi bir iştir ancak aynı zamanda eğlence, öğrenme ve gelişim kaynağıdır. Dünyanın her yerinde, her çağda, her kültürde çocuklar oyun oynarlar. Oyunların biçimi, özellikleri, oyun araç gereçleri çağdan çağa, kültürden kültüre değişse de çocuğun olduğu yerde oyunun ve oyuncakların olması vazgeçilmez evrensel bir kuraldır. Oyunun evrensel olma özelliği, çocuğun yaşamında beslenme, solunum gibi temel öğelerden biri olmasından kaynaklanır, çocuğun fiziksel, motor, dil, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarının destekleyici rolü vardır (Baykoç , 1992).

Çocukların iç mekanlarda oynadığı oyun alanları, özellikle ilköğretim okullarında ve okul öncesi eğitim kurumlarında, detaylı standartlarla oldukça güvenli biçime getirilmektedir. Ancak dış mekanlarda oyun için çocukların güvenliği, eğlenme ve hoşça vakit geçirme daha fazla dikkat ve özen gerektirmektedir. Dış mekanlarda çocuklar, sıklıkla ileri seviyelerde fiziksel tehlikelerle ya da riskle karşı karşıya kalırlar.

Riskin seviyesi tehlikenin düzeyine, çocuğun kişisel becerilere, mevsim koşullarına, yetişkin desteği ve bakımı gibi faktörlerle ilişkilidir. Oyun alanlarında tehlike, bir koşula-duruma, görünen ve görünmeyene ya da ciddi yaralanmalar anlamına gelmektedir (Isenberg, Jalongo, 1997; Frost, Wortham, Reifel, 2005).

Bu tehlikeler/riskler sistemli tedbirler alarak, önleyici planlamalar yaparak ve güvenli aletler kullanarak, tehlike oluşturan koşulları azaltarak önlenabilir. Böylece olası tehlikeler ve nasıl korunulacağı ile ilgili önlemler alınması kolaylaşacaktır. Güvenlik uzmanları, tehlikeyi üç seviyeye ayırmaktadırlar:

1. Sınırlı tehlikeler -çok küçük yaralanmalar veya sakatlanmaya sebep olmayacak koşullardır (Seviye 1).

2. Orta derecede tehlikeler- ciddi yaralanmalar sonucu oluşan geçici beceri kaybı ile sonuçlanan kazalardır (Seviye 2).

3. Çok büyük tehlikeler- sürekli beceri kaybına ya da vücut parçasının ya da yaşamın kaybına sebep olan kazalardır (Seviye 3) (Frost, Wortham ve Reifel, 2005)

1-3 yaşlarında çocuklar yürümeye ve hareket etmeye başlarlar. Bu yıllarda zihinsel, sosyal, motor ve duygusal gelişim hızlıdır ve bağımsızlık duygusu gelişmeye başlar. Çocuklar 1-3 yaşlarında keşfetmeye, yakın çevredeki güvenliklerini tehlikeye atabilecek şeyleri de denemeye isteklidirler. 1-3 yaşlarındaki çocukların yetişkinler tarafından dikkatli bir biçimde korunmaları gerekmektedir.

1-3 yaş grubundaki çocuklar davranış kurallarını anlamaya ve kabul etmeye başladığında, yetişkinler onlara yakından eşlik etmeli (denetlemeli) ve karşılaşılabilecekleri önemli tehlikeleri azaltmak için yardımcı olmalıdırlar. Ancak çocukların kendi kendilerini nasıl koruyabileceklerini öğrenmeleri için kabul edilebilir düzeyde risk almaları da gerekmektedir. Bu yıllarda çocuklar edindikleri tecrübelerle problem çözme basamaklarını düşünmeye ve öğrenmeye başlarlar. Yetişkinler çocuklara güvenli bir bölge sağlayarak gelişimlerine ve fiziksel özelliklerine uygun güvenli çevreler oluşturmalarıdır. 2-3 yaşlarından itibaren çocuklar daha aktif olmaktadır. Daha yüksek aktivite seviyeleri ve tam olarak olgunlaşmamış motor ve zihinsel becerileri nedeniyle yaralanma ve tehlikelerle karşılaşma açısından daha fazla risk taşımaktadır (Frost, 1997).

3-5 ve 5-7 yaşları arasında fiziksel görüntüleri, kilo ve boyları, aktivite seviyeleri, motor becerilerde incelik, düşünme süreçleri, olay bilgisi, dil ve iletişim becerileri, sosyal becerileri ve duygusal olgunlukları önceki yıllara göre daha gelişmiştir. Motor becerileri zorluklarla baş etmeye izin vermektedir. Kavramsal gelişim bu dönemde oldukça hızlıdır. Tehlikeli koşulları fark edebilirler. Bu yaşlarda korku ve kaygı artar. Güçlü bir hayal gücüne sahiptirler, sembolik oyun oynarlar, gerçek ve fantastik olaylar arasında farkı bulmakta zorlanabilirler. Korkular artık daha belirgindir. Yaralanmanın acı verebileceğini öğrenirler. Bu dönemde yetişkinler, akranlar, televizyon, sosyal beceriler, ahlak değerleri tehlikeli davranışlardan kaçınmada model olur. Yetişkinlerin çoğu, çocuklarının tehlikelerle yüz yüze gelmesine izin vermek yerine modeller görmelerini sağlamayı tercih ederler. Böylece çocukların tehlike ile karşı karşıya kaldıklarında en az olumsuz yaşantı ile tehlikeden korunmaları sağlanmaya çalışılır (Lemon, 1988; Frost, Wortham and Reifel, 2005).

Oyun ve Oyun Alanlarında Güvenlik Standartları

Çocukların oyun oynamaları ile ilgili olarak yetişkinlerin üzerinde durdukları önemli konulardan biri, oyunda güvenlidir. Thompson'a göre oyun alanlarının güvenliği, denetimini, oyun alanlarının çocukların yaşlarına uygun olarak düzenlenmesini, oyun alanlarının zeminin düzenlenmesini, oyun aletlerinin ve oyun alanı zeminlerinin bakımını içermektedir.

Thompson'a göre denetim, çocuğun bakımından sorumlu yetişkinin denetimi altında olmasıdır. Çocuklar oyun alanlarına gittiklerinde bir yetişkinle beraber oyun alanında bulunmalıdırlar. Böylece yetişkin tehlikeli bir durumda çocuk için gerekli önlemleri alabilecektir. Yetişkin denetimi, çocuğun oyun alanındaki oyun davranışlarını gözlemek ve olası tehlikeli durumlar öncesinde çocuklara destek sağlamayı içerir (Akt. Frost, Wortham and Reifel, 2005).

Oyun bahçelerindeki araçlar, 2-5 yaş ve 5-12 yaş çocuklarının gelişimlerine uygun olarak düzenlenmiştir. Bazen ailelerin çocuklarına yardım etmek için oyun aletinin üstüne çocuğu çıkardıkları, kayacakları yere kadar onu götürüp bıraktıkları görülmektedir. Ancak burada önemli olan çocuğun oyun aletleri ile bu becerileri kendi kendine yapmayı denemesidir. Oyun alanlarında çoğu zaman oyun araçları karışık bir biçimde yer almaktadır. Bu nedenle çocukların kendi yaş gruplarına uygun materyalleri seçmeleri de gerekmektedir (Matterson, 1989; Lear, 2001).

20 yy. başlarında yapılmış aletlerde kullanılan malzemeler ağır çelik vb. materyaller ve ahşaptan oluşmaktaydı. Ancak zaman içerisinde bu materyallerin oldukça ağır olması, çok sayıda çocuk tarafından kullanılıyor olması kazaları da beraberinde getirmiştir(Frost, Wortham and Reifel, 2005).

Günümüzde çocukların tehlikelere karşı korunması ile ilgili olarak, her geçen gün yaralanan çocuk sayısının artmasıyla hızla oyun alanları ile ilgili güvenlik standartları ve düzenlemeleri yapılması, oyun alanlarının ve aletlerinin güvenliliğini artırmaya yardımcı kanunların geliştirilmesi sağlamıştır (Sawyers, 1994).

Avrupa Birliği ülkeleri çocuk parklarında oluşan kazaların önüne geçmek amacı ile 1998 yılında EN 1176 adlı çocuk parkları standartlarını oluşturmuştur. Türk Standartları Enstitüsü bu standartları TS EN 1176 olarak kabul etmiştir. EN 1176 standartları 2008 yılında yeniden gözden geçirilmiş ve bu yeni versiyon(TS EN 1176-1) Türk Standartları Enstitüsü tarafından 2010 yılında kabul edilmiştir (<http://intweb.tse.org.tr>).

Çocuk Oyun Alanları

Çocuk oyun alanları, çocukların ilgilerini, hayal güçlerini ve büyük kas motor becerilerinin gelişimini destekleyen, çocukların rahatça hareket etmelerine fırsat verecek şekilde düzenlenmiş alanlar olmalıdır. Bu alanlar çocukların motor becerilerini ve sosyal gelişimlerini sağlayacak biçimde teşvik edici olmalı, yaratıcı özelliklerini geliştirecek materyal ve araçları içermelidir. Bu alanlarda sanat, ağaç, çamur, kum ve su alanları, sessiz aktivite alanları, doğa gözleme alanları (hayvanlar, bahçe, ağaç ve çalılar), gerçek hayat deneyimlerini ve olayları dramatize etme fırsatı (oyun araba, araba vb.) gibi çeşitli bölümler yer alabilir. Ayrıca bu alanlarda tırmanma aletleri, denge aletleri, top oyun alanları bulunmalıdır. Açık oyun alanlarında yer alan materyallerin güvenli, ekonomik, çocukların gelişimlerine uygun, pratik ve ilgi çekici olması gerekmektedir (Mengütay, 1997).

Çocuklar için oyun alanları planlanırken şu noktalara dikkat edilmelidir.

1. Çocuklar için engelli bir arazi, düz bir araziden daha dikkat çekicidir. Tepeler, oyun bölmeleri ve çukurlar çocuk oyun alanlarını daha özgün, çeşitli ve hareketli duruma getirir.

2. Oyun alanları normal veya engelli tüm çocukların ihtiyaçlarına ve yaş-gelişim özelliklerine göre düzenlenmelidir.

3. Oyun alanları ve materyaller çocukların bireysel ve yaratıcı etkinlikler açısından uyarıcı nitelikte olmalıdır.

4. Oyun alanlarının zemini toprak, çimen, beton veya asfalt olmak üzere üç farklı biçimde düzenlenmelidir.

Dışarıdaki oyun alanlarında bulunabilecek oyun araçları ise şunlardır: Salıncak, Kaydırak, Tahteravalli, Tırmanma araçları, Yaylı aletler, Tünel, Su fiskiyesi, Kum havuzu, Yürüme tahtası, Araba lastikleri, Kulübe vb.

Ihn (2001) okul öncesi dönemdeki çocukların %29'unun açık hava oyun alanlarındaki taşınabilen araçları (tekerlek, kova gibi), %13'ünün kum alanları, %10'unun açık alanları tercih ettiklerini ifade etmektedir (Akt. Heseltine, Holborne, 1987; www.earlychildhoodnews.com).

Oyun araçlarının çocuklar tarafından daha etkin kullanımını sağlamak ve kazalara neden olmamak için, araçların birbirine uygun olacak şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilmelidir. Araçların düzenli bir biçimde bakım ve onarımı yapılmalıdır (Demiriz, Karadağ ve Ulutaş,2001).

Çocuklar her nerede oyun oynarsa oynasınlar (yatak odasında, sınıfta, parkta, alışveriş merkezinde) tehlikelerle karşılaşır. Bu kazaların neredeyse büyük bir kısmı alınacak birçok güvenlik önlemi ile engellenebilir. Örneğin, emniyet kemerli salıncaklar, bisiklet kaskları, koruyucu bariyerler gibi.

Çocuk oyun alanları ile ilgili yaygın olarak karşılaşılan bir diğer durumda hijyenik olmamaları, yaratıcı olmamaları ve uğraştırıcı olmamalarıdır. Son yıllarda hazırlanan standartlara bakıldığında doğal malzemeler, su ve kum alanları, tepeler, bitki yetiştirme alanları vb. yapılar göze çarpmaktadır. Oyun alanı araçlarından ve zemin alanlarından kaynaklı ciddi oyun alanı yaralanmaları meydana gelmektedir. Yaratıcı oyun alanlarında güvenlik standartları çocukların ciddi yaralanmalardan korunmalarını, yalnızca oyun oynarken yere düşmelerini önlemek değil, korunmalarını sağlamaktan sorumludur(Frost, Wortham ve Reifel, 2005)

Araştırmanın Amacı

Oyun, çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. 1977 yılında açıklanan Çocuk Oyun Hakları Malta Deklarasyonu'nda oyunun, beslenme, sağlık, barınma ve eğitimin yanısıra, her çocuğun gelişim potansiyeli için yaşamsal önemi olduğu vurgulanmıştır.

Çocuk gelişimi uzmanlarının, eğitimcilerin, psikologların ortak kanısı, dış mekandan yoksun, kapalı alanlarda oyun oynamanın çocukların zihinsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilediğidir. Bu nedenle yerel yönetimlerin çocukların güven içinde oynayabilecekleri, iyi tasarlanmış oyun alanları oluşturmaları gerekmektedir.

Çocuk bahçeleri şehir yaşantısı içinde önemli bir yer tutmaktadır. Ülkemizde çocuk oyun alanları, "çocuk bahçesi" olarak ele alınmakta, alan ihtiyaçları ise şehir

plancılara göre değişiklik göstermektedir. Çocuk oyun alanları, şehirlerde hem yeşil alana katkıda bulunmakta, hem de çocukların gelişiminde önemli rol oynamaktadır.

Çocuk bahçelerinin hemen her mahallede ve belirli bir ulaşılabilirlik mesafesi içinde yerleştirilmeleri gerekir. İskan alanının yapı ve nüfus yoğunluğu, çocuk bahçelerinin ölçüsünü ve ulaşılabilirlik mesafesini tayin eden önemli bir faktördür.

2000 yılında ülkemizde de kabul edilen standartlara göre AB standartları oyun bahçelerinde kullanılacak materyaller ve materyal güvenliği ile ilgili bazı standartlar getirmiştir. Bu standartlara uygun oyun bahçelerinin düzenlenmesi çocukların kullandığı bu alanlarda yaşanan kazaları azaltacaktır. Ailelerinde gelişen şehir yaşamında çocukların tüm gelişim alanlarının sağlıklı bir biçimde gelişimini desteklemek için sunabilecekleri fırsatları değerlendirmeleri gerekmektedir. Bu fırsatlardan biri olan oyun bahçelerinin anne babalar tarafından öneminin anlaşılması yararlı olacaktır.

Bu çalışmada, oyun bahçelerinde yer alan materyallerin, oyun alanlarının büyüklüğünün ve güvenlik gibi özelliklerinin, 3-6 yaş aralığında çocukları olan anne babalar tarafından değerlendirilerek yaşadıkları sorunların incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma örneklemini Adana il merkezinde yaşayan, okulöncesi eğitim kurumuna devam eden 3-6 yaş aralığında çocuğu olan, gönüllü olarak çalışmaya katılan 100 anne ve 39 baba olmak üzere toplam 139 ebeveyn oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Örneklemi

Bu çalışmanın örneklemini Adana il merkezinde yaşayan, çocukları okulöncesi eğitime devam eden, 100 anne ve 39 baba olmak üzere toplam 139 ebeveyn oluşturmaktadır. Örnekleme yer alan anne babaların yaşlarına göre dağılımı Tablo1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Örnekleme Yer Alan Ebeveynlerin Yaşlara Göre Dağılımları

Yaş	Anne		Baba	
	N	%	N	%
21-25 yaş	7	5.0	3	7.6
26-30 yaş	42	30.2	9	23.0
31-35 yaş	30	21.5	12	30.7
36-40 yaş	16	11.5	10	25.6
41-45 yaş	5	3.5	5	13.1
TOPLAM	100	71.9	39	28.1

Tablo 1’de örnekleme yer alan anne babaların yaşlara göre dağılımlarına bakıldığında, annelerin 30.2’sinin 26-30 yaş aralığında, babaların %30.7’sinin ise 31-35 yaş aralığında olduğu; annelerin %3.5’inin 41-45 yaş aralığında iken babaların %7.6’sının 21-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Örneklemede Yer Alan Ebeveynlerin Çocuk Sayılarına Göre Dağılımı

Çocuk sayısı	N	%
Tek çocuk	82	58.9
İki çocuk	38	27.3
Üç çocuk ve fazlası	19	13.7
TOPLAM	139	100.0

Örneklemede yer alan ebeveynlerin %58.9'u tek çocuğa sahipken, %13.7'si üç ve daha fazla sayıda çocuğa sahip oldukları görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3. Örneklemede Yer Alan Ebeveynlerin Çocuklarının Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Çocuğun yaşı	Kız		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
36-72 ay	86	56.9	65	43.1	151	70.2
72 + ay	42	65.6	22	34.4	64	29.8
TOPLAM	128	59.5	87	40.5	215	100.0

Örneklemede yer alan ebeveynlerin çocuklarının %59.5'i kız, %40.5'i erkek çocuğa sahiptir. Ebeveynlerin %70.2'si 36-72 aylık en az bir çocuğa sahipken, %29.8'i 72 aylıktan büyük çocuğa da sahip oldukları görülmektedir.

Veri toplama araçları ve işlemi

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılan ebeveynin yaşı, çocuğa yakınlık derecesi, çocuklarının cinsiyeti ve yaşı gibi bazı kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise, çocuklarının oyun bahçelerinden yararlanma durumları, oyun bahçelerine ilişkin yaşadıkları sorunlar ve oyun bahçelerine ilişkin beklentilerinin değerlendirilebilmesine yönelik sorulara yer verilmiştir.

Verileri toplamak için Adana il merkezinde bulunan okulöncesi eğitim kurumları arasından farklı sosyo-ekonomik düzeydeki bölgelerden okulöncesi eğitim kurumlarına çocuklarını getiren anne ya da babalara anket formu verilerek doldurmaları istenmiştir. Çalışma her bir katılımcı için yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Verilerin analizi

Veriler toplandıktan sonra SPSS paket programı kullanılarak yüzde frekans analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Araştırma sonucunda ailelerin çocuk bahçelerine ve çocuk bahçelerindeki materyallere bakış açılarına yönelik bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4. Örneklemede Yer Alan Anne Babaların Çocuklarını Oyun Bahçelerine Götürme Sıklığı, Geçirdikleri Süre ve Götüren Kişinin Çocuğa Yakınlık Derecesine Göre Dağılımı

Oyun bahçesine gitme sıklığı	N	%
Hemen hemen her gün	13	9.4
Haftada bir-iki gün	67	48.2
Ayda bir-iki gün	22	15.8
Ara sıra -nadiren	37	26.6
TOPLAM	139	100.0
Oyun bahçesinde geçirilen süre		
Yarım saatten az	10	7.2
Bir saate yakın	68	48.9
Bir-iki saat	49	35.3
İki saatten fazla	12	8.6
TOPLAM	139	100.0
Oyun bahçesine götüren kişi		
Anne	49	35.3
Baba	20	14.4
Anne ve baba birlikte	61	43.9
Diğer	9	6.4
TOPLAM	139	100.0

Tablo 4’de örneklemede yer alan ailelerin %48.2’sinin çocuklarını haftada bir-iki gün oyun bahçesine götürdüğü, %9.4’ünün ise hemen hemen her gün götürdüğü görülmektedir. Çocuğu oyun bahçesine kimin götürdüğüne bakıldığında çoğunlukla anne babaların birlikte (%43.9) ya da yalnızca annelerin (%35.3) götürdüğü, ayrıca çoğunluğunun (%48.9) oyun bahçesinde bir saat süreyle çocuğunun vakit geçirmesine fırsat verdiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 5. Örneklemede Yer Alan Ebeveynlerin Evlerine Yakın Oyun Bahçesinin Bulunup Bulunmamasına Göre Dağılımı

Eve yakın oyun bahçesi	N	%
Var	106	76.3
Yok	33	23.7
TOPLAM	139	100.0

Örneklemede yer alan ebeveynlerin çoğunluğu (%76.3) evlerinin yakınında bir oyun bahçesinin bulunduğunu ifade etmektedirler (Tablo 5). Ebeveynler çoğunlukla evlerine yakın olan bu oyun alanlarına gitmeyi tercih etmektedirler.

Tablo 6. Örnekleme Yer Alan Ebeveynlerin Gittikleri Oyun Bahçelerinin Çevreden Ayrılma Biçimine Göre Dağılımları

Oyun bahçesinin çevreden ayrılma biçimi	N	%
Duvarla	28	20.1
Telle çevrilerek	36	25.9
Çevreden ayrılmamış	63	45.3
Diğer (ağaç, bitki vb.)	12	8.6
TOPLAM	139	100.0

Ebeveynlerin çocuklarını götürdükleri oyun bahçelerinin %45.3'ünün çevreden ayrılmadığı, %8.6'sının ise ağaç, bitki gibi materyaller ile çevreden ayrıldığını ifade ettikleri görülmektedir (Tablo 6).

Açık, Gülbayrak ve Turacı Çelik'in (2004) Elazığ ilinde 24 oyun bahçesi üzerinde yaptıkları çalışmada, alanların %83.3'ünün caddeye yakın olduğunu ve bariyer gibi herhangi bir araçla ayrılmamış olduğunu saptamışlardır.

Tablo 7. Örnekleme Yer Alan Kişilerin Sıklıkla Gittikleri Oyun Bahçelerinde Gördükleri Materyal ve Alanların Dağılımı

Oyun bahçelerindeki materyal ve alanlar	Bulunuyor		Bulunmuyor		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Salıncak	139	100.0	-	-	139	100.0
Kaydırak	135	97.1	4	2.9	139	100.0
Tahtarevalli	127	91.3	12	8.7	139	100.0
Tırmanma aletleri	92	66.1	47	33.9	139	100.0
Kum alan	111	79.8	28	20.2	139	100.0
Denge tahtası	38	27.3	101	72.7	139	100.0
Musluk	103	74.1	36	25.9	139	100.0
Tuvalet	78	56.1	61	43.9	139	100.0
Sağlık kabini	15	10.7	124	89.3	139	100.0
Ağaç	120	86.3	19	13.7	139	100.0
Çiçek	103	74.1	36	25.9	139	100.0
Çim alanlar	97	69.7	42	30.3	139	100.0
Beton/asfalt alanlar	68	48.9	71	51.1	139	100.0
Oturma bankları	122	87.7	17	12.3	139	100.0
Gölge alanlar	83	59.7	56	40.3	139	100.0

Tablo 7'e göre araştırma örnekleminde yer alan ebeveynlerin büyük bir kısmı salıncak (%100), kaydırak (97.1) ve tahtarevalli (91.3)'yi gittikleri oyun bahçelerinde gördüklerini ifade ederken, ebeveynlerin oyun bahçelerinde %48.9'u asfalt /beton alanlar olduğunu buna karşılık %69.7'si çim alanlarında bulunduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynlerin %59.7'si oyun bahçelerinde gölge alan bulunduğunu ve %87.7 oturma bankları olduğunu ifade etmişlerdir.

NPPS (National Program for Playground Safety) günümüzdeki çocuk bakım merkezleri, halka açık parklar ve okul oyun bahçeleri ile ilgili araştırma sonuçlarında

standart oyun araçlarının olduğunu ifade etmektedirler. Salıncak (%86), kaydırak (%93) ve tırmanmak için kullanılan materyallerin (%57) tüm oyun parklarında temel materyaller olduğunu belirtmektedirler (Akt. Hudson ve Thompson (2001).

Tablo 8. Örneklemde Yer Alan Ebeveynlerin Farklı Oyun Bahçelerine Çocuklarını Götürme Nedenlerinin Dağılımı

Farklı oyun bahçelerine götürme nedenleri	N	%
Daha çok zamanım olduğunda	54	38.8
Hava koşulları uygun olduğunda	27	19.4
Farklı oyun aletleri olduğunda	15	10.8
Çocuğum farklı bir oyun parkına gitmek istediğinde	43	30.9
TOPLAM	139	100.0

Tablo 8'e bakıldığında ebeveynlerin %38.8'inin daha çok zaman bulduklarında, %30.9'unun da çocukları istediğinde farklı oyun bahçesine gittikleri görülmektedir.

Tablo 9. Örneklemde Yer Alan Ebeveynlerin Çocuğun Yaşına Göre Oyun Bahçesi Seçiminde Dikkat Ettikleri Durumların Dağılımı

Oyun bahçesi seçiminde önemli noktalar	3-4 yaş		5-6 yaş		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Yakınlık	23	39.6	39	48.1	52	37.4
Çok sayıda oyun aracının olması	2	3.4	4	4.9	6	4.3
Oyun bahçesinin güvenli bir yerde olması	21	36.2	3	39.5	51	36.6
Materyallerin/ araçların güvenli olması	12	20.6	16	19.7	30	21.6
Toplam	58	41.7	81	58.3	139	100.0

Tablo 9 incelendiğinde, oyun bahçesi seçiminde en önemli faktörün tüm yaş gruplarında "yakınlık" (%37.4) ve "oyun bahçesinin güvenli bir yerde olması" (% 36.6) olduğu görülmektedir. Oyun bahçelerindeki materyallerin ve oyun aracı çeşitliliğinin her yaş grubunda daha az önemli bulunduğu belirtilmektedir.

Hudson ve Thompson (2001), oyun alanlarındaki en temel amacın eğlence (%12), güvenlik (%10), oyun oynama (%10), karşılıklı etkileşim, egzersiz yapma (%8), sosyal/fiziksel gelişim (%4) olduğunu belirtmektedir. Bunlar arasında güvenlik daha dikkat çekici görünmektedir. Aileler eğlenceden çok güvenli materyallere dikkat etmektedirler. Burada oyun parklarında materyallerle ilgili yaşanan güvenlik sorunları en temel neden olarak karşımıza çıkmaktadır (Hudson ve Thompson, 2001).

Veitch, Bagley, Ball ve Salmon (2006), çoğunluğunu annelerin oluşturduğu 78 ebeveynle yaptıkları görüşmede %74'ü çocuklarını evlerinin yakınındaki oyun parklarına götürmeyi tercih ettiklerini belirtmektedirler.

Tablo 10. Örneklemde Yer Alan Ebeveynlerin Çocuklarının Oyun Bahçesinde Herhangi Bir Kaza Geçirip Geçirmediklerine Göre Dağılımı

Oyun bahçesinde geçirilen kazalar	N	%
Düşme	29	20.8
Çarpma (oyun aletlerinin çarpması)	4	2.8
Sıkışma (vücudunun veya giysilerin oyun aletlerine sıkışması)	2	1.4
Çocuğum herhangi bir kaza geçirmedi	104	75.0
Toplam	139	100.0

Tablo 10 incelendiğinde ebeveynlerin yalnızca %25.2'si çocuklarının oyun bahçesinde kaza geçirdiklerini, bu kazaların büyük bir kısmının ise düşme biçiminde (%20.8) olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 11. Örnekleme Yer Alan Ebeveynlerin Oyun Bahçelerinde Karşılaştıkları Kazaların Nedenlerine İlişkin Düşüncelerinin Dağılımı

Karşılaştıkları kazaların nedenlerine ilişkin düşünceler	N
Çocukların dikkatsizliği	60
Ailelerin ilgisizliği	34
Aletlerin güvenli olmaması	45
Başka bir çocuğun yaşadığı herhangi bir kaza ile karşılaşmadım	73

Tablo 11 incelendiğinde ebeveynlerin 73'ünün oyun bahçesinde herhangi bir kaza ile karşılaşmadıkları, karşılaşan ebeveynlerin ise bu durumun çocukların dikkatsizliği (60), oyun aletlerinin güvenli olmaması (41) ve ailelerin ilgisizliğinden (30) kaynaklandığını düşündükleri görülmektedir.

Tablo 12. Örnekleme Yer Alan Ebeveynleri Oyun Bahçelerinde Rahatsız Eden Durumların Dağılımı

Ebeveynleri rahatsız eden durumlar	N	%
Satıcılar	30	21.6
Sokakta yaşayan insanlar	9	6.5
Gürültü	20	14.4
Trafiğe yakın olması	16	11.5
Olumsuz bir durum yok	64	46.0
Toplam	139	100.0

Ebeveynlerin %46.0'ı oyun bahçelerinde kendilerini rahatsız eden herhangi bir durumla karşılaşmadıklarını belirtirken, olumsuz durumla karşılaştıklarını belirten ebeveynlerin %21.6'sı satıcıları, %14.4'ü ise çeşitli nedenlerden kaynaklanan "gürültüyü" rahatsız edici durum olarak belirtmişlerdir. Oyun bahçelerinde karşılaşılan rahatsız edici olaylar arasında oyun bahçelerinin trafiğe yakın olması (%11.5) ve

sokakta yaşayan insanların oyun bahçelerinde kalması (%6.5) da yer almaktadır (Tablo 12).

Veitch, Bagley, Ball ve Salmon (2006), 78 ebeveynle yaptıkları benzer bir çalışmada %94'ü güvenlik ile ilgili endişe taşıdıklarını, endişelerinde yabancılar, gençler ve araç trafiğine yakın olmanın etkili olduğu belirlenmiştir.

Tablo 13. Örnekleme Yer Alan Ebeveynlerin Oyun Bahçeleri ile İlgili Öncelikli Beklentilerinin Dağılımı

Ebeveyn beklentileri	N	%
Çocukların yaşına uygun bahçe ve materyaller	30	21.5
Güvenlik görevlisi	26	18.7
Bol çeşitte ve güvenli materyaller	58	41.7
Geniş oyun alanları	18	12.9
Gölge alanlar ve oturma alanları	7	5.0
Toplam	139	100.0

Oyun bahçeleri ile ilgili ebeveynlerin en öncelikli beklentilerine bakıldığında ebeveynlerin %41.7'si bol çeşitte ve güvenli materyallerin oyun bahçelerinde bulunmasını ve %21.5'i çocukların yaşlarına uygun bahçelerinin ve materyallerin olmasını istediği görülmektedir. Ailelerin beklentileri arasında geniş oyun bahçeleri(%12.9) ile oyun bahçelerinde güvenlik görevlilerinin bulunmasını (%18.7)istedikleri saptanmıştır (Tablo13).

Veitch, Bagley, Ball ve Salmon (2006), 78 ailenin oyun parkları ile ilgili beklentilerine bakıldığında neredeyse yarısının bisiklet sahası, eğlenceli oyun araçları, piknik alanı, temiz tuvaletler ve açık alanlara ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Ülkemizde çocuk bahçeleri özellikle şehir yaşamının önemli bir noktasıdır. Çocuk bahçeleri, yüksek katlı binalarda yaşayan ve anne-babanın çalıştığı çekirdek ailelerde yetişen çocuğun sosyal yaşamın içinde yer almasını kolaylaştıracak bir özellik taşır. Bu nedenle ailelerin yaşadıkları yerlere yakın ve güvenli oyun bahçelerinin yapılması yararlı olacaktır. Yerleşim yerleri oluşturulurken çocuk oyun alanlarının da planlanması gerekmektedir. Belediyelerin imar planlarında çocuk oyun alanlarına daha fazla önem verilmelidir. Şehirlerdeki oyun alanları düzenlenirken alan uzmanlarının belediyeler ve diğer kuruluşlarla işbirliği içinde çalışması yararlı olacaktır.

Günümüzde hızla artan şehir nüfusları çocukları evlerde oyun oynamaya yönlendirmektedir. Ancak oyun alanlarındaki oyun, çocuğun yalnızca motor gelişimini değil zihinsel, sosyal, duygusal gelişimini de destekleyen bir özellik taşır. Oyun alanları düzenlenirken çocukların yaşlarına uygun biçimde düzenlenmesine dikkat edilmelidir. Oyun bahçelerinde kullanılan materyallerin güvenli ve çocukların yaşlarına uygun olmasına özen gösterilmelidir. Oyun bahçelerinin materyalleri ve düzenlenmesi kadar bakım ve denetiminin de sürekli yapılması yaşanabilecek kazaları en aza indirecektir.

Oyun alanlarında bulunan materyallerin çocukların yaşlarına göre gruplandırılması ve kullanılacak tabela vb. ile ailelerin çocuklarının yaş ve gelişimine uygun materyalleri seçmesi sağlanmalıdır.

Ailelerin oyun parklarında öncelikle çocuklarının güvenliklerine dikkat ettikleri görülmektedir. Park içerisinde güvenli oyun araçları kadar diğer tehlikeli durumlar için de önlemlerin alınması, güvenlik görevlilerinin bulunması yararlı olacaktır.

Kaynaklar

1. Açık Y., Gülbayrak,C., Turacı Çelik, G. (2004). *Investigatons of the Level of Safety and Appropriate in Elazığ City in Turkey*. Journal of Environmental Health Research, 14 (1), 75-82.
2. Baykoç Dönmez, N.(1992). Oyun Kitabı. Esin Yayınevi, İstanbul.
3. Demiriz, S., Kardağ, A., Ulutaş, İ. (2003). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanım. Anı Yayıncılık, Ankara.
4. Frost, J.L.(1997). *Child Development and Playgrounds*. Parks &Recreation, 32, 4, 54(7).
5. Frost, J.L., Wortham, S.C., Reifel, S.(2005). Play and Child Development. Pearson Education, Ohio.
6. Heseltine, P., Holborn, J. (1987). *Playgrounds, Planning, Design and Construction of Play Environments*. Lancet, 349-350.
7. Hudson, S.D., Thompson, D. (2001). Are Playgrounds Still Viable in the 21 st Century?. Parks &Recreation, 36, 4, 54-62.
8. Isenberg, J.P., Jalongo, M.R. (1997). Creative Expression and Play in Early Childhood. Prentice Hall.
9. Johnson, J.E., Christie, j.F., Wardle, F. (2005). Play, Development and Early Education. Pearson Education, Boston.
10. Lear, R. (2001). Play Helps: Toys and Activities for Children with Special Needs, Butterworth
11. Lemon, C. (1988). Ready to Play. Scholastic Publication Ltd., Hong Kong.
12. Matterson, E. (1989). Play with Purpose for Under-Sevens. Penguin Books, England.
13. Mengütay, S. (1997). Okul Öncesi ve İlkokullarda Hareket Gelişimi ve Spor.
14. Sawyers, J.K. (1994). *The Preschool Playground : Developing Skills Through Outdoor Play*. The Journal of Physical Education, Recreation and Dance, 65, 6, 31(3).
15. Veitch, J., Bagley, S., Ball K., and Salmon, J. (2006). *Where Do Children Usually Play? A Qualitative Study Of Parents' Perceptions Of Influences On Children's Active Free-Play*. Health&Place, 12, 383-393.
16. www.earlychildhoodnews.com
17. <http://intweb.tse.org.tr>

